

Δημήτρης Γρηγορόπουλος

Είναι κραυγαλέα η επιφανειακότητα των αναλύσεων των πολιτικών και ιδεολογικών αστικών μηχανισμών και παραγόντων για το τρομοκρατικό χτύπημα στο Παρίσι και το φαινόμενο του ISIS. Αυτή η διαπίστωση επιβεβαιώνει την κρίση ηγεμονίας του καπιταλισμού, που εντείνεται στη δομική κρίση του.

Η ανεπάρκεια αυτής της ανάλυσης οφείλεται κυρίως στο ότι γίνεται με όρους εποικοδομηματος και όχι με όρους διαλεκτικής σχέσης βάσης και εποικοδομηματος. Εξετάζεται ο ISIS ως πολιτικό – τρομοκρατικό και ιδεολογικό – θρησκευτικό φαινόμενο χωρίς συσχέτιση με την οικονομικοπολιτική επέμβαση του ιμπεριαλισμού σε συνεργασία με αστικές τάξεις της περιοχής.

Για την ανάλυση λοιπόν αυτή, **πρώτο** ανασύρεται απ' τη ναφθαλίνη η θεωρία του πολέμου των πολιτισμών του Χάντιγκτον με υπεραντιδραστική απόφυση τη δήθεν αδυνατότητα συμβίωσης Χριστιανών και Μουσουλμάνων. Η όντως φασιστική δράση του ISIS με τη ναζιστική αρχή της συλλογικής ευθύνης και τα χτυπήματα εναντίον των πληθυσμών και όχι της ηγεσίας, η έλλειψη ανοχής στην ετερότητα με διώξεις κατά θρησκευτικών κοινοτήτων και με την καταστροφή ακόμη και πολιτιστικών μνημείων (Παλμύρα), οι μαζικές εκτελέσεις, η δικτατορική διακυβέρνηση και δουλοποίηση γυναικών συνδέεται αυθαίρετα και γενικευτικά με το σύστημα αξιών του Ισλάμ και ιδίως με τον ιερό πόλεμο (Τζιχάντ). Τα ιερά όμως βιβλία των θρησκειών εμπεριέχουν διαφορετικές και αντικρουόμενες θέσεις που χρησιμοποιούνται ως ιδεολογική κάλυψη οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων (Σταυροφορίες), αλλά και στην αλληλοσφαγή διαφορετικών δογμάτων, καθολικών και διαμαρτυρόμενων (Νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου) στο όνομα του Χριστού.

Δεύτερο: Απολυτοποιείται η αντίθεση των θρησκευτικών ρευμάτων, ιδίως των Σουνιτών και Σιιτών. Αυτή η ανάλυση παραθεωρεί ότι αυτά τα ρεύματα αξιοποιούνται και ενισχύονται από κυρίαρχα οικονομικά συμφέροντα. Οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι, μία από τις χαρακτηριστικές σουνιτικές οργανώσεις ενισχύθηκε από τους Άγγλους αποικιοκράτες, ενώ το ISIS απ' τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές και τους Άραβες συμμάχους τους.

Τρίτο, απολυτοποιείται ο τρομοκρατικός χαρακτήρας του ISIS, η κοινή στα ρεύματα της τρομοκρατίας αντίληψη της «ένοπλης προπαγάνδας», για να ερμηνευθεί ο τρόπος δράσης του. Αγνοείται και σ' αυτήν την περίπτωση η διασύνδεση με οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που ευνοούν και αξιοποιούν αυτή τη δράση του ISIS.

Η καπιταλιστική κρίση οδηγεί σε πολέμους και σε μορφώματα τύπου ISIS

Οι ιστορικές, θρησκευολογικές, πολιτικές αναλύσεις του ISIS από την αστική σκοπιά, παρά τον θεωρητικό και πληροφοριακό πλούτο τους, λόγω ταξικών περιορισμών δεν συνδέουν αυτό το φαινόμενο και τη σύνθετη κατάσταση της περιοχής με τον καθορίζοντα ιμπεριαλισμό της εποχής. Ή αναφέρονται στον ιμπεριαλισμό ως οικονομικό απλώς (θεωρία παραγόντων) και όχι ως καθοριστικό παράγοντα.

Η κάμψη της κερδοφορίας του κεφαλαίου απ' τη δεκαετία του '70 οδηγεί σε αναδιάρθρωσεις αντιρρόπησης: διεύρυνση αποσπώμενης υπεραξίας, συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας, «φυγή» στη χρηματοπιστωτική σφαίρα, ιδιωτικοποιήσεις, επέκταση σε νέους κλάδους και γεωγραφικές περιοχές. Η τελευταία περίπτωση συνδέεται αναπόφευκτα με πραξικοπήματα και πολέμους. Ιδιαίτερα μετά το 1989 χωρίς τον ανταγωνισμό του αντίπαλου δέους («υπαρκτός σοσιαλισμός») ο ιμπεριαλισμός επεκτείνεται εντατικά σε περιοχές με ευρείες πλουτοπαραγωγικές πηγές και μικρής αξίας εργατική δύναμη, υποθάλποντας και εκμεταλλευόμενος υπαρκτές αντιθέσεις και συγκρούσεις.

Στο ιστορικό κύμα εξέλιξης απ' τα μέσα της δεκαετίας του '70 η Αμερική παραμένει παγκόσμια κυρίαρχη δύναμη, παρά τη σχετική μείωση της δύναμής της, εκμεταλλευόμενη και την κατάρρευση του «σοσιαλιστικού» πόλου. Η ανάδυση όμως και άλλων ιμπεριαλισμών σ' ένα πολυπολικό πλέον καπιταλιστικό κόσμο μειώνει περαιτέρω τη δύναμη των ΗΠΑ. Έχει ξαναρχίσει ήδη το ξαναμοίρασμα του κόσμου απ' τις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις μετά τη σχετική ισορροπία του μεταπολεμικού διπολικού (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ) κόσμου. Αυτή η αναδιανομή οξύνει τις ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις. Ωστόσο, οι αντιθέσεις αυτές, λόγω της παγκοσμιοποίησης και της αλληλεξάρτησης των οικονομιών, αλλά και λόγω της κατοχής πυρηνικών όπλων, πολύ δύσκολα θα οδηγηθούν στον παροξυσμό και τον παγκόσμιο πόλεμο του καθολικού ολέθρου.

Η όξυνση των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο και ιδίως στο τόξο της νοτιοανατολικής Ευρώπης (Ουκρανία, Μ. Ανατολή, Β. Αφρική) δεν οδηγεί μεν σε παγκόσμιο

πόλεμο ούτε συγκροτεί όμως μια βιώσιμη διεθνή τάξη, υπεримπεριαλιστικού τύπου (Κάουτσκι) λόγω κυρίως αδυναμίας των ΗΠΑ να επιβάλλουν την αδιαμφισβήτητη κυριαρχία τους σ' έναν παραγμένο διεθνή κόσμο. Αυτή η αταξία και η όξυνση των αντιθέσεων δεν αμβλύνεται απ' την εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης σε καπιταλιστικές ολοκληρώσεις όπως η ΕΕ, η ΤΤΙΡ, η Ευρασιατική Ένωση (Ρωσία και χώρες τέως ΕΣΣΔ), Αναπτυξιακή Τράπεζα (BRICS). Αυτές οι υπερενώσεις αντίθετα οξύνουν τις ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις, αφού υπηρετούν τον ανταγωνισμό των ιμπεριαλισμών, που με πυρήνα πανίσχυρα μονοπώλια, επιδιώκουν να βελτιώσουν την παγκόσμια θέση τους.

Η παρατεταμένη κρίση κερδοφορίας του καπιταλισμού και των ιμπεριαλιστικών κέντρων του, η ανυπαρξία ενός πανίσχυρου ηγεμόνα και η αδυναμία συλλογικής ιμπεριαλιστικής (λόγω αντιθέσεων) διεύθυνσης του κόσμου καθιστά αδύνατη την καθιέρωση διεθνούς τάξης και μιας «καπιταλιστικής ειρήνης» μέσω της οικονομικής δύναμης ή του πολέμου.

Στο φλεγόμενο τόξο Ουκρανίας, Μ. Ανατολής, Β. Αφρικής διεξάγεται ένας οιονεί παγκόσμιος πόλεμος. Ιδιομορφία της νέας εποχής ότι εμπλέκονται όλοι σχεδόν οι ιμπεριαλισμοί, αλλά προωθούν τα αντιτιθέμενα συμφέροντά τους όχι με μετωπικές συγκρούσεις. Στη Συρία τα προωθούν μέσω της «σύμπραξης» κατά του ISIS. Ιδιοτυπία των σύγχρονων διεθνών κρίσεων με την εμπλοκή των ιμπεριαλισμών αποτελεί η απουσία συστημικού αντιπάλου (ΕΣΣΔ).

Οι διεθνείς κρίσεις στην ψυχροπολεμική περίοδο οδήγησαν στο κατώφλι θερμοπυρηνικού πολέμου (Κίνα, Κορέα, Βερολίνο, Κούβα, Βιετνάμ), ενώ οι διεθνείς κρίσεις λύνονταν με αλλαγή του συσχετισμού των δύο στρατοπέδων. Στη μεταψυχροπολεμική περίοδο οι ενδοϊμπεριαλιστικές αντιθέσεις οξύνονται, αλλά η θερμοπυρηνική απειλή φαίνεται, προς το παρόν, απομακρυσμένη. Οι αντιθέσεις αυτές δεν αρθρώνονται σε μια μετωπική πολωτική μορφή (ΗΠΑ-ΕΣΣΔ). Παρατηρούνται ευκαιριακές, αμφίρροπες, αντιφατικές συγκλίσεις ιμπεριαλισμών, χωρών και κινημάτων ακόμη και σε εμπόλεμες περιοχές (Ουκρανία, Συρία). Ο ιμπεριαλισμός ανοίγει πολεμικά μέτωπα, που δεν κλείνουν όμως (Αφγανιστάν, Ιράκ, Παλαιστίνη, Λιβύη, Συρία, Ουκρανία), ενώ διαρκής αποβαίνει και ο ασύμμετρος πόλεμος κατά της τρομοκρατίας με πρωταγωνιστική δύναμη σήμερα τον ISIS. Ο σύγχρονος ολοκληρωτικός καπιταλισμός αποδεικνύει την ιστορική επικινδυνότητα και τον τυχοδιωκτισμό του, εξαπολύοντας ή υποθάλλοντας συνεχόμενα πολεμικά μέτωπα, αλλά και την ιστορική ανικανότητά του, παρά την κατάρρευση του πολωτικού αντιπάλου (ΕΣΣΔ) και την παγκοσμιοποίηση, να επιβάλει διά της βίας έστω παγκόσμια ειρήνη, τύπου Pax Romana.

Αυτή η ιστορική αδυναμία του ολοκληρωτικού καπιταλισμού οφείλεται στην απουσία πλέον μιας ιμπεριαλιστικής αυτοκρατορίας που θα επιβάλει τη θέλησή της, αλλά και στην αλλαγή συσχετισμού ισχύος στο έθνος – κράτος αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, εις βάρος του κράτους και υπέρ των πανίσχυρων μονοπωλίων, των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, των clusters. Η δίψα αυτών των σύγχρονων καπιταλιστικών τεράτων για

κερδοφορία δεν ορρωδεί ούτε προ των περιορισμένων ρυθμίσεων των αντιθέσεων σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, που επιχειρεί το αστικό κράτος ως συλλογικός καπιταλιστής για τη διασφάλιση της αναπαραγωγής του συστήματος. Ο σύγχρονος λοιπόν καπιταλισμός υποκινεί πολέμους, χωρίς να οργανώνει στοιχειωδώς την ολοκλήρωσή τους. Δημιουργεί μέτωπα δευτερευόντως συμμαχικά, αλλά κυρίως ανταγωνιστικά. Το μαρτυρούν τα ανοιχτά πολεμικά μέτωπα. Αλλά και το κουβάρι των άλυτων αντιθέσεων.

-Στο Αφγανιστάν οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν κατά των Σοβιετικών τους Μουτζαχεντίν, απ' τους οποίους ξεπήδησε η Αλ Κάιντα και οι Ταλιμπάν, που τώρα ανακαταλαμβάνουν το Αφγανιστάν.

-Στη Συρία οι ΗΠΑ και οι σύμμαχες αραβικές μοναρχίες εξόπλισαν τον ISIS, για να ανατρέψουν τον Άσαντ. Ταυτόχρονα, διεξάγουν πόλεμο κατά του ISIS, αλλά τον ενισχύουν εναντίον των Κούρδων στο Κομπάνι, που πολεμούν τον ISIS. Οι Αμερικανοί είναι εχθροί του Άσαντ, οι Ρώσοι φίλοι του σύναψαν όμως συμφωνία για την καταπολέμηση του ISIS.

-Ανάλογα συμβαίνουν στη Λιβύη, το Ιράκ, την Ουκρανία. Και οι πόλεμοι καλά κρατούν...

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 22.11.2015